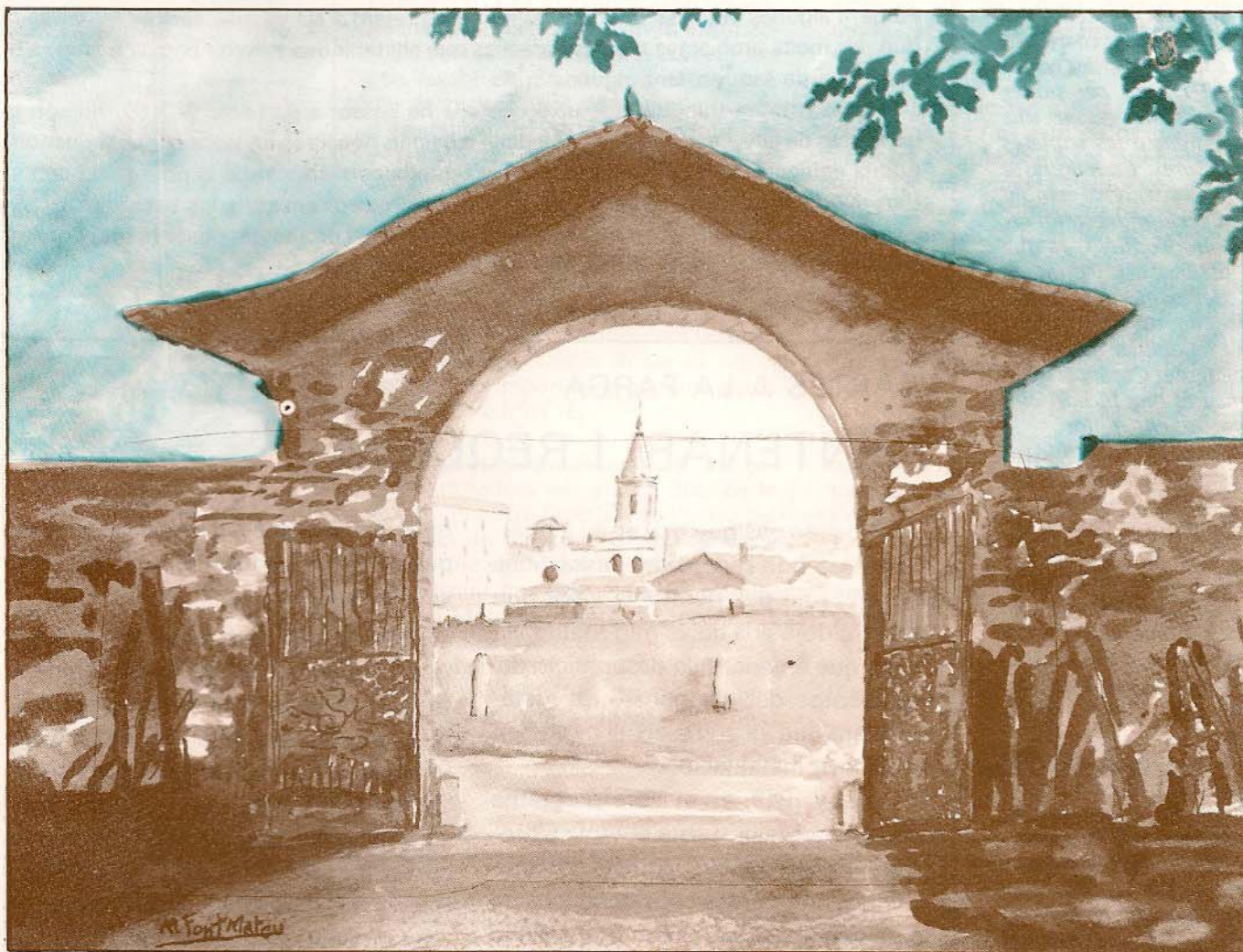

LA FARGA

R E V I S T A D E S A L T

**ARXIU DEL MARQUÈS DE CAMPS
EL TER, DES DE SALT**

VIDA DEL CASAL

EGOISTES

Deu ser veritat que, amb l'edat, els homes (i les dones) es van tornant egoistes, però de vegades no tota la culpa és seva.

M'explicaré. Al Casal, des dels seus inicis, s'han organitzat amb molta freqüència concursos de Petanca, i les Juntes corresponents s'han desvetllat remonent cel i terra per poder aconseguir de donar uns bons trofeus a les tripletes guanyadores, però aquesta lloable tasca, em sembla que en certa manera ha estat contraproductiu, ja que hem arribat a un punt en què l'egoisme de poder aconseguir un bon trofeu, ens ha fet oblidar que el que persegueix el Casal i el Club Petanca és que hi participi com més gent millor.

La paradoxa és que cada vegada s'apunta menys gent a jugar a la Petanca, ja que la «cosa» s'organitza de manera que només uns quants tenen possibilitats de guanyar. I el més greu és que, si s'intenta tímida alguna mesura correctora, sembla que la junta ha despenjat el «Sant Cristo gros».

Tranquils, senyors, tranquils. De vegades és bo recordar els inicis, els que ara «ho feu molt bé» recordeu que també vàreu ser aprenents i n'hi havia que us suportaven i corregien el vostre joc. I la Junta del Casal i de Petanca seria bo que tornéssim les coses al seu lloc quant als premis; no hi cap necessitat de donar aquests voluosos trofeus, donem-ne més.

Es bo que no perdem el nord; per a un club és bo tenir equips competitiu, sobretot perquè se surt a jugar per les comarques i es pot fer un bon paper, però a casa, entre nosaltres, ens interessa que surtin jugadors i això només s'aconsegueix donant cabuda a tothom, fent concursos de passar l'estona i ensenyant els que no en saben.

JOAN BOADA

A LA TAULA DE LA FARGA

CRISI DE CREIXEMENT

La Farga, encara que moltes vegades els nostres lectors no se n'assabentin, pateix de tant en tant alguna crisi interna; ens referim a aquelles situacions que de primer es presenten com a insuperables o irreversibles, que una vegada debatudes, ja semblen abordables o assequibles i que, finalment, queden superades pels esdeveniments i oblidades com si no haguessin existit mai.

Una d'aquestes crisis l'estem intentant de resoldre ara mateix la Redacció de La Farga, i algunes vegades que hem arribat amb retard a les vostres llars és també perquè, als molts problemes tècnics i pràctics que sol tenir una Revista com la nostra, s'hi afageixen de tant en tant algunes crisis.

Però tothom tranquil, que això que ens ha passat a partir del N.º 90, no són ja les xacres de la vellesa que ens comencen a baldar; nosaltres pensem que, com a molt, podria equiparar-se a un xarampió, o a la febrada corresponent a la posada de dents. Ben mirat, 90 números no són res, com qui diu estem encara a les beceroles.

Demanam, doncs, comprensió a tots els lectors, i prometem posar-hi tot el nostre treball i el nostre esforç per superar aquesta petita crisi.

Gràcies.

CARTES A LA FARGA

CENTENARI I RÈQUIEM

No crec pas que mai arribi a guardar massa bon record del passat mes de juny, i no pas perquè la calor que repartí a dojo ens deixà mig rostits, sinó perquè ens portà la desaparició del vell rellotge del campanar, tot justament ara que es compleix el centenari de la seva instal·lació.

L'any 1949, en el llibre-programa de la Festa Major, i sota el títol «El Rellotge», jo en donava algunes característiques entre altres consideracions de tipus personal. ...Fou comprat a Enric Ridaura de Girona l'any 1887 i costà 1.195 pessetes.

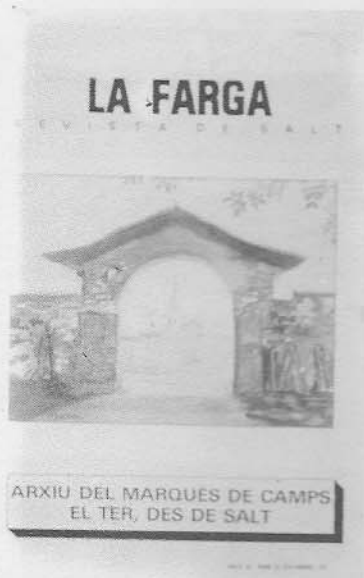
L'estranya decisió de l'Ajuntament, de desmuntar el vell rellotge, sobretot ara que les destres mans d'un artesà nat, el Sr. Esteve Font, li havien donat una poderosa alenada de vida possiblement per uns altres cent anys, ha estat considerada per tothom de lamentablement desencertada, i en el veïnat enter es fa ostensible la decepcionant impressió que causen les coses equivocades. A tothom sap greu que es vagi desposseint la vila d'aquells atributs que al llarg d'una centúria li havien configurat una identitat ben defi-

nida, i encara més, quan la seva desaparició tanca penosament un segle de vida ciutadana.

Presentim amb profunda tristesa que a molta gent sempre s'ens faran estranys els nous sons horaris, acostumats de tota la vida a l'idioma d'unes campanes ara solitàries i mudes dalt de tot del campanar.

Pel que fa a mi, he decidit que un cap al tard d'un d'aquests dies m'arribaré fins al Pedró de l'Església, en breu pelegrinatge de nostàlgiques evocacions. I si m'hi trobo tot sol, a l'ombra del vell campanar, pensaré en els moments més tendres i diàfans de la meua infantesa, quan anava a missa agafat de la mà de la mare, i als seus ulls menuts apareixia enorme l'esfera blanquinosa del rellotge i gairebé a frec del cel les campanes que ens dictaven els quarts i les hores. I si em trobo en companyia d'altra gent atreta pels mateixos sentiments afectius vers l'entranyable rellotge desaparegut, pensaré que, afortunadament, no s'ho emporta pas tot el temps que mai no para.

PAU MASÓ I FÀBREGA

Portada: Miquel Font

CAL RECUPERAR EL «MAS LLORENS»

En el darrer número de LA FARGA (juliol-agost 87) hi trobem una àmplia informació sobre el Mas Llorens signada per l'arquitecte municipal Ramon Artal. Ens hi explica aspectes singulars del «Mas» fent a nivell arquitectònic com històric. En certa manera serveix també d'aplec d'altres comentaris que de mica en mica s'han anat extraient d'aquest edifici històric, afegint-hi la vessant de la seva importància arquitectònica.

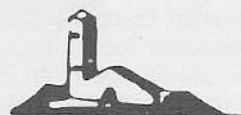
La conclusió és clara: l'edifici té parts valuoses i parts que són afegits posteriors, els quals potser caldrà reestructurar o inclús enderrocar, pel seu poc interès. D'altres zones com la torre, principalment, caldrà donar-hi tot el tractament i importància que com a part noble de l'edifici té.

En aquest mateix número, dos joves historiadors ens parlen dins de la secció «Finestra Oberta» de l'arxiu del Marquès de Camps. I és que cal assenyalar que el «Mas Llorens» va pertànyer durant uns anys entre les propietats del Marquès i entre els documents de l'arxiu del Marquès de Camps se'n troben alguns que ens parlen, ja als segles XV i XVI, d'un senyor notable, anomenat Llorens el llinatge del qual anirà estretament lligat a la història del Mas.

Ara ja fa uns 6 anys l'Ajuntament (llavors Girona), va comprar a proposta del Consell Municipal de Salt l'edifici, amb el fi de recuperar-lo del llarg abandó que ha tingut durant molts anys, i dedicar-lo a equipament cultural de la vila.

Cal dir que han passat ja mitja dotzena d'anys i fins avui els recursos per arranjar l'edifici han estat pràcticament nuls. De tota manera l'edifici és inclòs en el catàleg de protecció i s'ha salvat d'una especulació o un mal ús. Les prioritats i déficits que encara pateix la nostra vila han fet que diners que haurien servit per a començar a arranjar l'edifici s'hagin hagut d'invertir en altres prioritats socials o urbanístiques del poble.

Enguany, però, sembla que mercès a una petita subvenció externa i a una aportació municipal directa, podran començar a fer-se obres de consolidació de l'edifici amb l'arrencament dels teulats. És un primer pas real i concret. Però caldran encara molts recursos per fer del Mas Llorens, un edifici digne per al Museu Històric de Salt.

La Farga/Revista de Salt. Edita/Casal de Jubilats. Consell de Redacció/Lluís Mateu, Guillem Terribas, Miquel Casellas, Joan Boada, Jaume Bosch, Martí Fita, Josep M.ª Oliveras, Bel Bosch i Josep Guardiola.

Col.laboradors habituals/Quim Pla, Alicia Vila, Pepa Bouis, Eva Escuin.

Col.laboradors en aquest número/ Jordi Pons i M.ª Àngels Adroer

Correcció/Toni Ruscalleda. Administració/Emili Crous, Joan Boada i Miquel Casellas. Distribució/Pitu Geli, Josep Cebrián i Josep Gassiot. Compaginació/Xarli Terribas. Tirada/1.500 exemplars. Redacció/Passeig Verdaguer, 1 Tel. 23 04 98. Impressió/Pagès Impremta-Anglès (Girona) Tel. 42 01 07. Dipòsit Legal/GI-356/79.

Sumari

LOCAL

Vida del Casal «Egoistes».....	2
A la taula de LA FARGA.....	2
Cartes a LA FARGA.....	2

EDITORIAL

Cal recuperar el Mas Llorens.....	3
-----------------------------------	---

LA TRIBANA

Els jardins de la Vila.....	4
El Salt dels llops.....	4

ESPIGOLANT.....5

Esports de FARGA.....6-7

Campió de mena	
Per un mòdic preu	

LA GALLINETA

El Ter des de Salt.....	9
-------------------------	---

TEMA CENTRAL

L'Arxiu del Marquès de Camps.....	10-11
-----------------------------------	-------

Splash-Glop.....12

CULTURA

La Farga Làctica.....	13
Cursets i exposicions.....	14
Rialles.....	15
El Ter.....	16
Diada del Casal 1987.....	17
Imatges (El barri vell de Salt).....	18
Cagaferro l'Acudit foll.....	19
La vida amb humor	

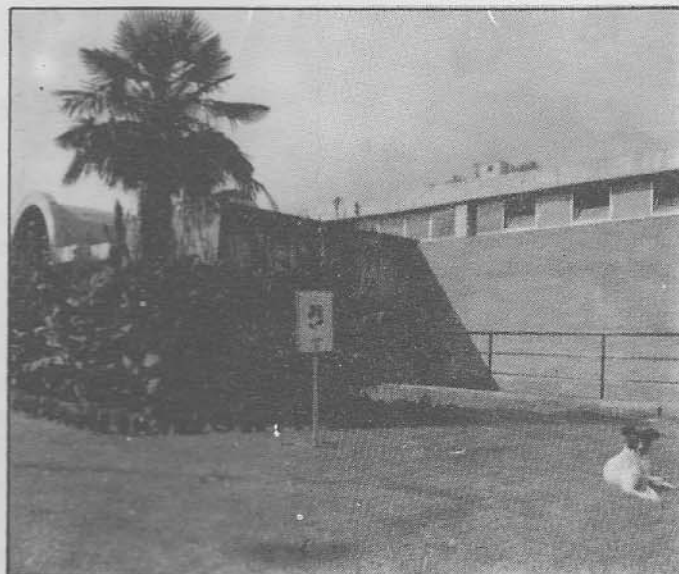
ELS JARDINS DE LA VILA

La meua proposta va ser, per unanimitat, aprovada i recolzada. Calia que des de La Farga ens féssim ressò del que qualsevol persona, per poc observadora que sigui, s'haurà adonat: ara tenim jardins i a més a més fan goig, perquè hi ha qui en té cura.

Quan teníem l'Ajuntament a la Plaça del Vi de Girona i el nostre Poble era un barri més de la Ciutat no teníem gairebé jardins i els pocs «espais verds» que ens quedaven feien llàstima de bruts i deixats. És d'ençà que vàrem recuperar la independència municipal que hem vist com els parterres tornaven a tenir gespa i flors.

Sens dubte que aquesta és una feina ben feta que cal reconèixer als responsables que correspongui de la Casa de la vila. També s'ha fet molt per tal de mantenir netes les Deveses i dignificar la malmesa ribera del Ter.

Hem recuperat el nostre medi natural, alhora que hem recuperat la nostra identitat, i els roures de la Plaça del Mercat i els lledoners del Carrer de Sant Dionís en poden ser una bona mostra i testimoni per molts anys.

Fotografia: Jaume Olla

EL SALT DELS LLOPS

Llegeixo a la «Revista de Girona», n.º 123, del juliol-agost d'enguany l'article d'Igor Grabulosa «Història i llegenda del llop a les comarques gironines»:

— Pot tenir també interès esmentar que el llop formà part de l'heràldica d'aquest sector de Catalunya, essent un exemple L'ESCUT DEL LLINATGE «SALT» (1), que segons recull Martí de Riquer en la seva «Heràldica Catalana» era d'or i amb tres llops. (Salt: «Gentils hòmens de Gerona i ciutadans» i també «Gentils hòmens de Empordà y de Gerona y ciutadans antichs»).

(1) El subratllat és meu.

He consultat l'obra citada de Martí de Riquer i n'he copiat l'escut del llinatge «SALT» que il·lustra aquest article.

L'escut és molt bonic, llàstima que en comptes de ser «Gentils hòmens de Gerona...» no fossin de Salt. Ara ens hauríem de plantejar de canviar l'escut de la Vila, o almenys fer-hi sortir un llop.

L'escut del llinatge Salt, segons el pergamí que il·lustra el llibre «Heràldica Catalana» de Martí de Riquer.

Escut de Salt aprovat el 1950

EL MENERÓ DEL REC

BAR

OBERT TOTS ELS DIES

RESTAURANT

LA BRASA

c Major. 260 - Telèfon 23 14 15 - SALT

Especialitats en carns
cargols i escamarlans

Tintoreria REGOLTA

Pells • Llanes de matalàs
Catifes i tot el que fa referència a
la nostra indústria

C/. Major, 312 - Tel. 23 45 43
SALT

CAMPIÓ DE MENA

Tot i ésser tímid, almenys al primer cop d'ull, quan es posa al volant del seu cotxe es transforma totalment i potser és això el que enguany l'ha portat a conquerir els campionats d'Espanya, Catalunya i Provincial, i tot això havent perdut només una prova en tota la temporada, que és una fita també prou important.

Baldiri Masegú, és en aquests moments l'home de moda dins del món automobilístic gironí, després d'haver aconseguit tan bons resultats aquesta temporada, en la categoria T.T. de l'Auto Cross, que van engrandint el seu palmarès.

Abans de la seva afició pel cotxe, havia ja entrat en competició en el món de les motocicletes i més concretament en el Moto Cross. S'hi va iniciar als vint-i-quatre anys i va córrer damunt dues rodes durant cinc anys, entre el 1975 i 1980, quedant en una ocasió sots-campió provincial de 250 cc. La moto, però, no l'acabava d'omplir, potser perquè els resultats tampoc no eren els desitjats i això va fer que s'ho deixés.

La cosa, però, no acabaria aquí perquè algú es va cuidar de dir-li que un esport, aleshores força nou, anomenat Auto Cross era la mar de divertit. Molt més que les motos. En Baldiri no va tenir més remei que comprovar-ho com a espectador fins que va decidir dedicar-s'hi amb un Renault 8.

El Renault li duraria dos anys, durant els quals aprofita per conèixer l'ambient i per decidir que si havia de seguir calia buscar un cotxe més competitiu i amb

el qual poder donar més guerra i no tenir la sensació de perdre temps i diners.

Aquesta decisió el va fer estar dos anys gairebé inactiu preparant la seva propera màquina i seguint les proves des de fora els circuits, on també es pot aprendre i conèixer coses noves.

Amb dos anys són moltes les hores i les estones mortes que hi han i són moltes les coses que es poden fer. Fins i tot un veritable cotxe de competició.

El nou prototip té la suspensió davantera de Volkswagen, i la del darrera de BMW, el canvi també és de Volkswagen, el motor és de Renault fuego i el xassís, que és turbular i copiat d'un model francès, l'ha fet a mà junt amb en Joan Coll.

El fet d'haver aconseguit en quatre anys dos campionats d'Espanya, tres de Catalunya i tres de provincials, dona una mostra de la gran fiabilitat i eficàcia del Renault Mòbil 2000.

A més, un fet impor-

tant és que en l'actual temporada només ha perdut una prova i va ésser precisament la darrera del campionat estatal celebrada a les Planes on una desconexió de la bateria va fer-lo aturar uns moments i perdre les possibilitats d'acabar el campionat invicte.

A part de tot això, Baldiri Masegú té força clar que a més a més que el cotxe funcioni bé cal tenir sort i que ell n'ha tingut enguany:

«Perquè no he estat mai molt perjudicat per les avaries i aquesta temporada no he tingut ni una rebentada, només el problema de la bateria a la darrera prova».

El que també és clar, és que tot i guanyar totes les proves menys una en Baldiri ha hagut de lluitar al màxim a cada cursa.

«Sí, evidentment, s'hi ha d'anar i s'ha de suar per guanyar, perquè els altres corredors no t'ho posen pas fàcil».

Sortint del marc estrictament esportiu, Baldiri veu

fosca l'actuació de diferents organismes.

«Sí, sembla com si hi hagués ganes d'enfonsar-lo, millor dit, de no deixar-lo créixer, de posar-hi traves, de voler que es quedi com un esport estancat».

A en Baldiri, li tocaria com a un dels cinc millors corredors estatals de l'especialitat, anar al G.P. de les Nacions d'Auto Cross, però un cop més la Federació, demostrant les paraules del campió, els hi nega el seu pressupost, que és de sis-centes mil pessetes. Això no és més que el principi del que serà un tema amb molta polèmica. Un assumpte on es trobarà pel mig en Baldiri, pel seu mal cap d'ésser campió estatal, i d'haver demostrat que aquesta temporada ha estat el millor.

J.G.

XURRERIA • BAR

CARRASCO

Especialitat en:
XURROS i XOCOLATA

C/. Torres i Bages, s/n
(davant del mercat)
17190 SALT

Emili
Crous

LLOGUER DE CADIRES • ENVELATS
ADORNAMENTS • PISTA PARQUET

St. Jaume, 14 Tel. 24 16 47 SALT (Girona)

PER UN MÒDIC PREU

Ésser campió d'Espanya, de qualsevol esport i especialitat, és prou important, però a vegades darrera de tot un campió hi ha una història que fa rumiar dues vegades abans de fer una cosa. Aquest podria ésser el cas d'en Baldiri Massegú, després d'haver guanyat ja el seu segon campionat d'Espanya d'Auto Cross dins la categoria dels T.T.

En Baldiri, que es va passar dos anys fent-se el cotxe amb la quantitat d'hores i diners que això significa, ha vist com aquest l'ha fet pujar moltes vegades al pòdium i la darrera n'és aquest campionat estatal que evidentment li donarà el seu premi en metàl·lic.

Aquest premi, però, només té tres inconvenients.

El primer és la quantitat. Cinquanta mil pessetes pel millor corredor estatal (no cal que us poseu a riure).

El segon, que s'ha de cobrar en persona a la «Capital del Estado» i que a més i per més inri s'ha de fer el dia i hora que la «Federación Española» ho digui.

Amb aquestes perspectives, doncs, només cal fer comptes i comprovar que tan exquisit premi serveix per pagar les despeses de desplaçament a Madrid, comptant-hi el dinar de mig camí fet a Saragossa, la cervesa que es fa per fer temps a que et paguin, i para de comptar.

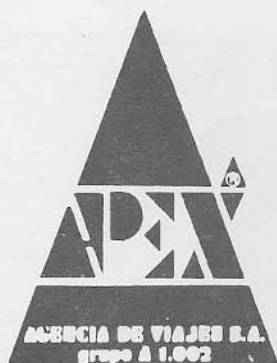
Sort, però, que altres campionats, com el català són molt més senzills, perquè a més de tenir el cap i casal més a prop, no tenen cap guany econòmic.

Una cosa sí que és clara i no me la podeu negar. Un campió català-estatal, ho és per un preu ben mòdic.

PAPI

Així de divertit es veure practicar l'Auto Cross

L'hi organitzem li reservem tota mena d'excursions, viatges, bitllets d'avió, tren, vaixell, autocar, així com lloguer de cotxes i d'autocars. Demanei informació i pressupost per les seves vacances, sense cap compromís.

Avgda. Jaume I, 60 - Tel. 21 98 00
GIRONA

Carrer Llarg, 4 - Tel. 23.83.71
Pl. Onze setembre - Tel. 23.81.10

EL TER, DES DE SALT

Joan Boadas i Raset (historiador), Josep M.ª Oliveras i Puig (fotògraf) i Xavier Sunyer i Bover (biòleg), el primer, arxiver de l'Ajuntament de Salt i les altres dues persones filles del poble, han publicat el llibre «EL TER» dins la col·lecció de «Quadres de la Revista de Girona» que edita la Diputació. És el número 12 de la col·lecció.

El llibre pretén ser una visió exhaustiva, a gran trets, del principal riu de les comarques de Girona, riu que passa pel nostre poble i que rega el nostre terme.

Els temes són amplis, llegidors i de fàcil comprensió. Els uns, ens són encara ben presents, d'altres volen ser una recuperació del passat... Hi trobem des dels aspectes més geogràfics (la situació, l'altitud on neix el riu, la conca, la gola...) fins a aspectes ben diversos i variats, tots ells lligats amb el Ter: els mamífers i les aus, les sèquies per a l'agricultura, el conreu de l'arròs, els pantans, les fargues, el tèxtil, els ponts i barques, els aiguats, l'excursionisme, les campanyes «Salvem el Ter», la contaminació... etc., passant per la vegetació, els peixos, els conreus...

Diríem que el llibre ha estat «creat» des de Salt per a divulgar-lo a tots els escolars de les nostres comarques, als naturalistes, als amants de la terra i les nostres coses... L'empremta que ha estat fet per persones vinculades a Salt és clara... (les pollancredes, la imatge d'en Palou mostrant una llúdriga caçada, els plànols de les variacions del curs del riu al seu pas per Salt, són referències molt clares de la nostra vila.

Se'ns conten fets de quan el turisme tan massiu com avui no existia, i la gent popular acudia a banyar-se al Ter perquè l'aigua encara era neta, i prop de l'aigua naixien les fonts d'aigua transparent i cristal·lina. Les barques eren ben necessàries allà on no hi havia pont (com la d'en Evaristo a Bescanó o la de la Beba, la darrera barquera del Ter a Sant Julià del Llor.

El Ter també ha servit d'inspiració a poetes i músics per il·lustrar els seus quadres i partitures. Recordem tan sols a Roca Delpech.

Els darrers 20/25 anys la insensibilització sobre el «nostre principal riu» ha estat important: s'ha produït la seva contaminació industrial a través de tota mena d'indústries tòxiques, s'hi han abocat tones d'aigües residuals, de deixalles i de ferralla a dintre o a la vora del riu, la disminució del cabal regular de l'aigua, tota una sèrie d'agressions físiques en pocs anys que han fet que també la gent li girés la cara. I és que plagiant en Joan M. Serrat diríem

que «el riu ja no és el riu». Inclús Salt, ha donat l'esquena al Ter com si el riu no passés per aquí. I el Ter amb la sèquia Monar és una font de riquesa per a les hortes, els conreus i les arbredes. I prop del riu hi perviu una interessant vegetació i potser a la llarga es recuperarà part de la fauna.

Tot depèn de com les institucions afrontin els problemes, perquè el riu té gairebé 200 km. de llargada i els esforços (petits o grans d'un municipi) no valen si més amunt o més avall hi ha greus negligències pel que fa a la bona conservació i qualitat de les aigües.

Per acabar diríem que els autors del llibre són moderadament optimistes, sempre que s'enduguin campanyes cíviques que recordin a les institucions, per a una banda, i als industrials i ciutadans, per l'altra, la necessitat que els nostres rius, i el Ter el primer, gaudeixin d'una salut ben envejable.

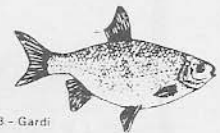
ALGUNES DE LES ESPÈCIES QUE VIUEN AL TER

1 - Bagra

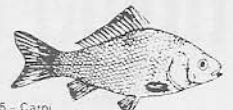
2 - Tenca

3 - Gardi

4 - Barb

5 - Carpi

6 - Carpa

7 - Peix gat

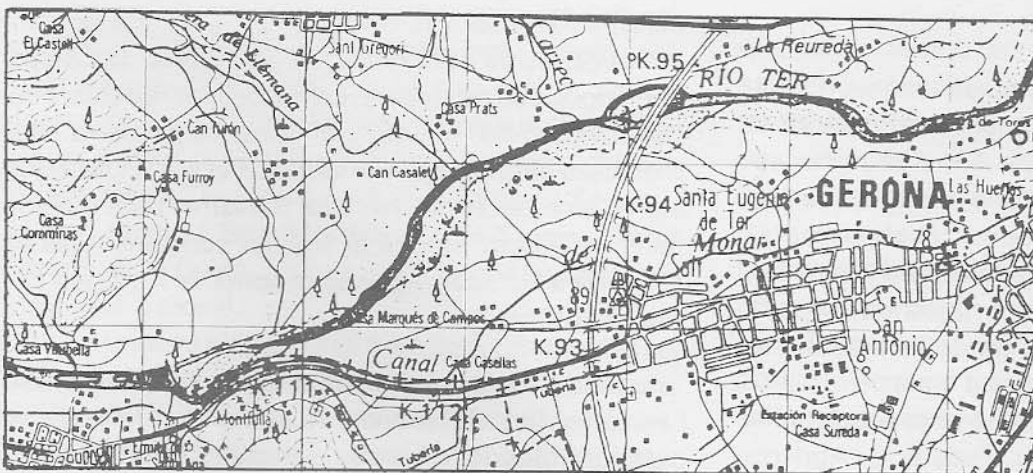

8 - Anguila

9 - Truta

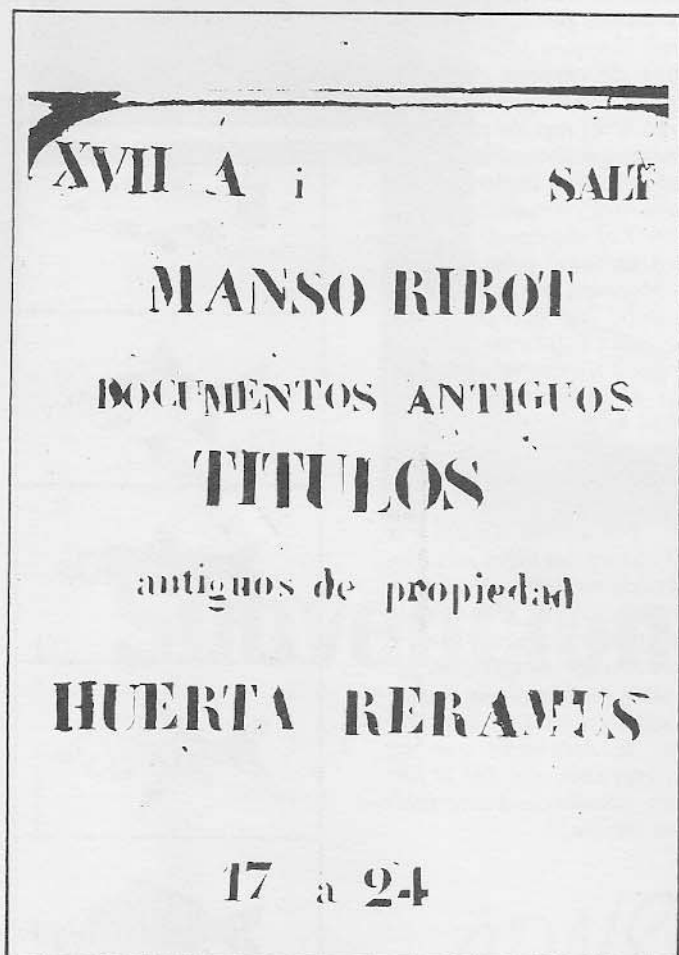
ELS CANVIS A SALT

ARXIU DEL MARQUÈS DE CAMPS

El títol de Marquès de Camps fou atorgat pel Sant Pare Pius IX a Pelagi de Camps i de Matas l'any 1878. En aquest títol el succeí Carles de Camps i d'Olzinelles, el seu fill, que tant pel patrimoni que arribarà a reunir com per la seva projecció en l'àmbit polític, és el personatge més rellevant d'aquesta nissaga i del que més documentació conté l'arxiu. Per això val la pena aturar-nos una mica en el que fou la seva personalitat.

Portada d'un plec d'escriptures que fan al·lusió al Mas Ribot de Salt.

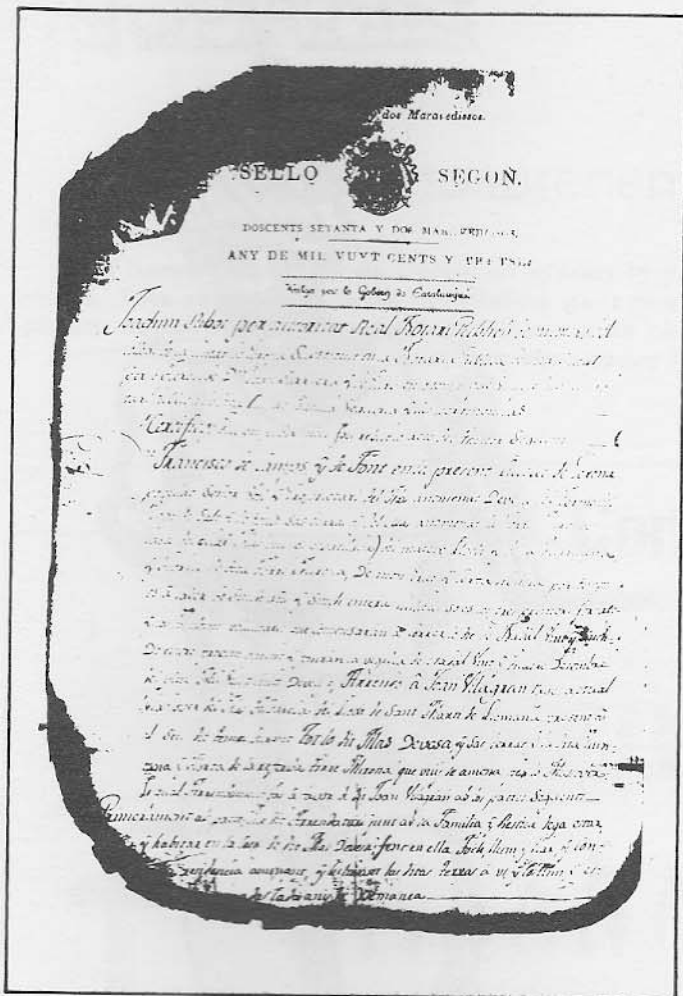
Nascut a Girona el 1860, cursà estudis d'enginyer forestal i arribà a ser el primer contribuent de la província i el vuitè de Catalunya. Tot el seu gran patrimoni es configurà a través d'una hàbil política matrimonial, iniciada pels seus avantpassats, emparentant-se amb importants famílies d'hisendats. Així, per exemple, el seu pare havia heretat el patrimoni Matas de Figueres, i ell, a través de la seva mare, aconseguí l'Olzinelles, que està situat entre l'Alt Penedès i l'Anoia. El fet d'ésser un gran propietari el portà a la presidència de la Federació Agrícola Catalano-Balear el 1899, de la Unió de Vinyaters i de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre entre 1897 i

1901. En el terreny polític, va ser president de la Diputació de Girona el 1891. Més tard milità en la Lliga Regionalista i per aquest partit fou Diputat a Cors per Olot (1900-1902), per Barcelona (1916) i per Igualada (1918) i Senador per Girona (1903-1905 i 1919-1923). L'any 1917 fou nomenat Director General d'Agricultura i elaborà la Llei sobre la conservació i foment de la riquesa forestal. El 1924, però, amb la dictadura de Primo de Rivera, s'apartà de la política.

El seu arxiu estigué fins al gener de 1987 en el Mas Ribot de Salt, en un estat molt lamentable. Un incendi va destruir gran part de la documentació i la resta quedà al llarg de 10 anys exposada a les pluges i la humitat. Actualment, però, es troba a l'Arxiu Municipal de Salt en procés de recuperació i catalogació. Calculem que del conjunt del fons documental només s'haurà pogut salvar entre un 15 i un 20%. Tot i així, no deixa de ser considerable el volum de documentació recuperada, malgrat que, en alguns casos, la peça rescatada estigui en un estat d'avançada descomposició (pàgines enganxades i tinta semiesborrada per la humitat o bé l'acció del foc que s'ha menjat part de la superfície del paper).

El fons està ordenat temàticament a fi de facilitar les possibles consultes. L'apartat més voluminós i millor conservat és el de la correspondència (abasta del segle XVIII al XX), la qual no és només de caire familiar, sinó que hi ha un important fons sobre l'administració i rendiment del patrimoni. Cal destacar també les cartes de caire polític, ja que Carles de Camps mantingué correspondència amb polítics destacats de l'època (Cambó, Maura, etc.) amb els prohoms dels municipis gironins per demanar-los el vot en les eleccions, amb governadors civils, ministres i alts funcionaris de l'Estat. També hi trobem peticions fetes al Marquès a fi d'aconseguir ajut econòmic i/o algun càrrec o col·locació.

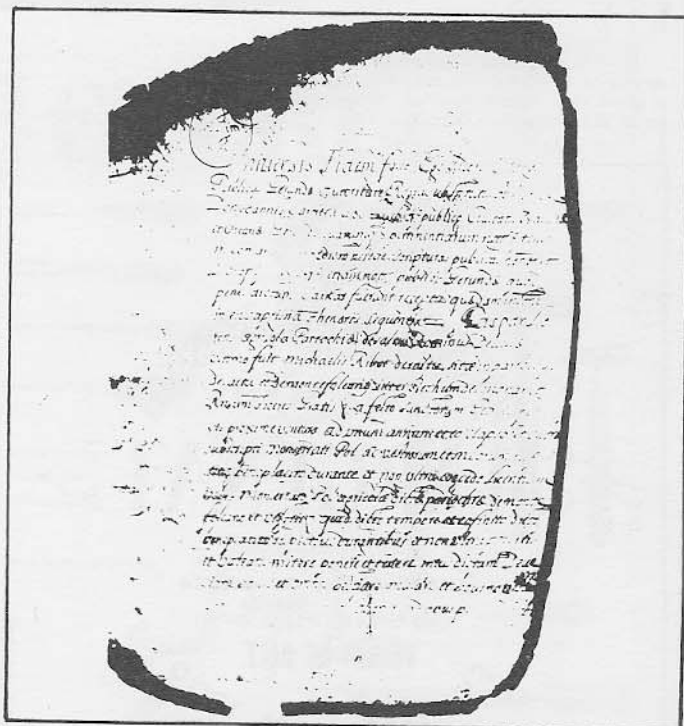
Un altre apartat important, però molt delmat per l'acció del foc i la humitat, és el que fa referència al patrimoni (compra-vendes, censals, establiments, comptabilitat, rebuts, arrendaments, contribució, etc.). La major part data dels segles XVIII al XX. Cal

Arrendament atorgat per Francesc de Camps i de Font a Joan Vilagran, pagès de Sant Martí de Llémena del Mas Devesa amb totes les seves terres i de la quinta i l'horta de Torre Mirona (27 de Març 1813)

Camps fou enginyer forestal i que era membre de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, de la qual fou president l'any 1930.

En definitiva, l'arxiu del Marquès de Camps, en cas d'haver-se conservat, hauria estat una font molt valuosa per conèixer tant la història agrària com la vida política i el caciquisme en el poble de Salt i àdhuc de la resta de Catalunya. El gran volum de documentació generada pel patrimoni de Camps, les relacions

Llicència que Gaspar Llorens, pagès de Salt, concedeix a Montserrat Rol, pagès de Montfullà, per tenir dret de pastura pel bestiar bovi i mular a la Devesa de Salt (21 de setembre 1624).

fer constar, però, que es conserven registres fetes en el segle passat de documentació que va del segle XIII al XVIII; no s'han trobat els originals, la majoria pergamins, però a través d'aquests extractes o resums tenim notícia d'esdeveniments molt reculats que fan referència al poble de Salt. A tall d'exemple podem citar un Privilegi concedit el 15 de gener de 1449 per la reina Maria, esposa d'Alfons el Magnànim, rei de la Corona d'Aragó, a favor dels habitants de Salt per constituir Ajuntament i tenir carnisseria, hostel i utilitzar els aiguadeixos del Ter. A part d'això, aquest apartat conté sobretot documentació que fa referència als masos propietat de la família Camps. Masos situats tant a l'Empordà com al Penedès i l'Anoia, i, és clar, també a Salt (Mas Ribot, Mas Devesa, Torra Mirona, Mas Guich, Mas Guixoch, Torre de Sant Dionís i Mas Cardell).

En un altre bloc temàtic hem agrupat totes les revistes, fulletons i fulls volants. Hi trobem des de Bans de Guerra del Francès, fins a Cartells anunciant mítings i un joc de l'oca del segle XVIII. Però sobretot hi han fulletons que fan referència a temes agrícola-ramaders i científics. No hem d'oblidar que Carles de

que mantenia amb grans personalitats de l'època, tant a nivell local com estatal, i la gran quantitat de revistes especialitzades en temes agrícoles, així com l'abast cronològic de tota la documentació (segles XIII a XX), hauria constituït, en cas d'haver-se conservat tot el fons, un dels arxius patrimonials més importants de les comarques gironines. Malgrat tot, la documentació que hem pogut recuperar és una mostra interessant del que havia estat aquest arxiu, i ofereix moltes possibilitats per a futures investigacions adreçades al millor coneixement de la història de Salt.

M.ª Àngels Adroer i Pellicer
Jordi Pons i Busquet
Licenciats en Història

SPLASH/GLIP

Una nova pintada aplega les parets de la nostra Vila. Si en el passat número de juny LA FARGA dedicava el tema central a l'«Art al carrer de Salt», ara a la llista hi caldrà afegir aquest treball on s'expressen els 100 anys de la fundació de l'Esperanto. El mural és a la Plaça de la Llibertat. (Fotografia: Josep M. Oliveras).

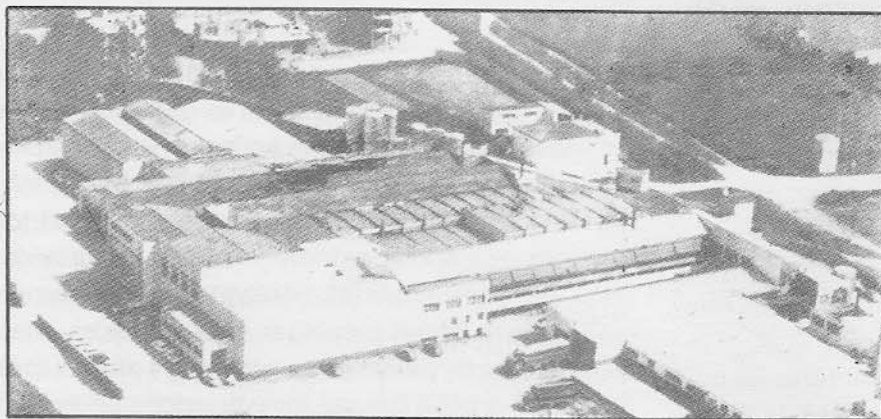

Intent de plagi a JERZY OSTROGÓVSKI en un moment de DESÍDIA.

BEL BOSCH
Setembre/87

CONFITERIA PASTISSERIA
 C/. Major, 57 SALT
MARGENAT
 Telefon 23 06 79
Especialitat en gelats
 Abad Oliba 10 (Plaça Veinat)
VEINAT DE SALT
 (Girona)
FUNDADA EN 1929

Frigorífics del Ter, S.A.
CARNS DE PORC I BOVI
Repartiment diari

**ESCORXADOR
GENERAL
FRIGORÍFIC**

Sala d'especejar

Carrer Major, 419
Tel. 23 31 11
SALT

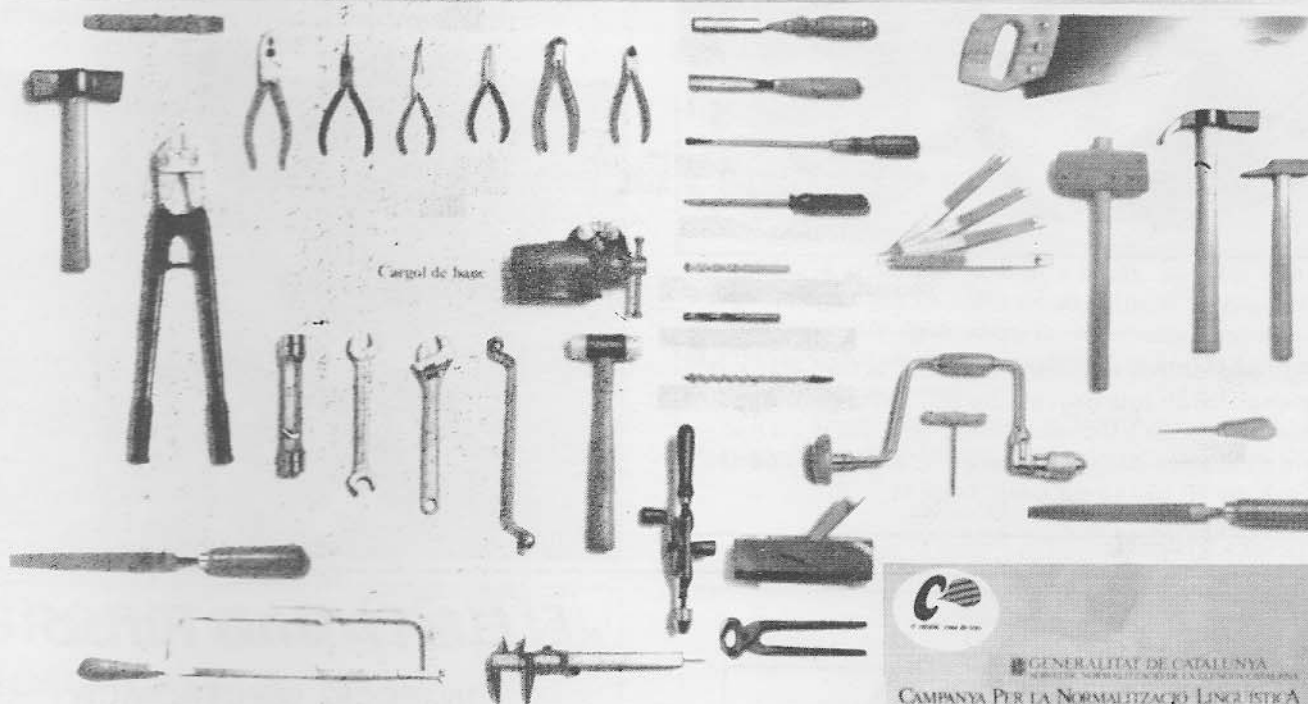
FARGA LÀCTICA

Autoaprenentatge del Català

El Servei Municipal de Català us ofereix la possibilitat d'aprendre a escriure el català des de casa vostra. Tots sabem que hi ha moltíssima gent que no té hores per assistir a un curset, i per això us proposem aquell aprenentatge sense moure-us de casa. Truqueu al 23 15 27 o veniu personalment a l'Ajuntament i us assessorarem segons les vostres conveniències i necessitats.

Concurs

LA FERRETERIA

Col.loqueu aquestes paraules del vocabulari bàsic de FERRETERIA a sota del dibuix corresponent, i envieu o porteu la solució al SERVEI DE CATALÀ de l'Ajuntament de Salt. Hi haurà premis per als encertants.

Punxó
Barrina
Ribot
Clau Colzada
Serra de mecànic
Gúbia
Escarpa
Martell d'orelles
Metre plegable

Alicates de tall al costat
Maceta
Clau de tub
Maça de cabotes de niló
Clau anglesa
Filaberquí
Martell
Tornavis de boca de creu
Alicates universals

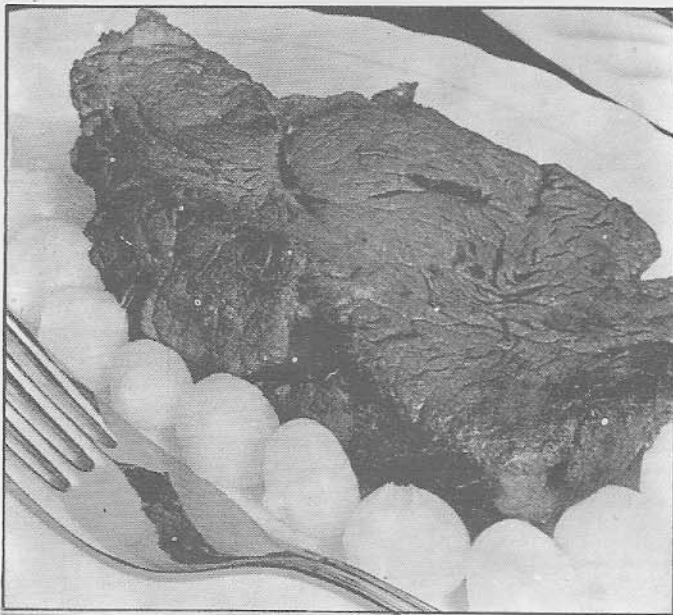
Tenalles o estenalles
Enformador
Alicates de boca plana
Broca per a metalls
Tornavis de boca plana
Alicates de boca rodona.
Talla-reblons o tallatiges
Perforadora
Alicates talla-filferros

Clau fixa
Llima
Maça
Xerrac
Broca per a paret
Alicates de boca llarga
Peu de rei
Raspa
Broca per a fusta

Octubre

Cursets

A les Bernardes, els dies 15 i 22 d'octubre i de 3'30 a 6 h de la tarda, es faran dues sessions d'un curset de cuina on s'ensenyaran a fer els pastissos típics de les festes d'aquest temps i de la nostra província.

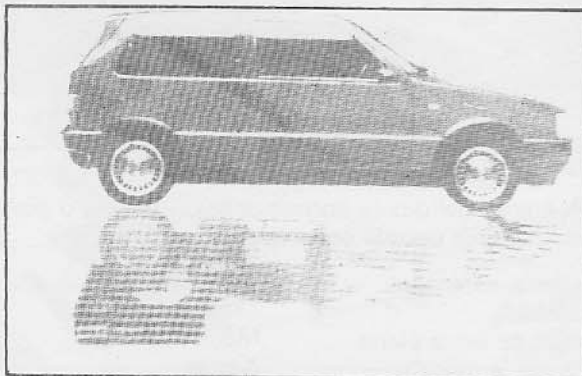
Al llarg de tot el mes d'octubre, a Can Panxut s'exposaran uns gravats de diferents tècniques. L'autor és en Vladímir Kibalchich, fill d'un polític dels anys 30, Víctor Serge. L'exposició constarà de 10 obres de petit format

Exposicions

Del 20 d'octubre al 6 de novembre, a la Casa de Cultura de Salt hi haurà una exposició dedicada al Ter. Aquesta exposició intenta fer un recull de tots els aspectes que passen a l'entorn del riu des dels seus inicis fins a la intervenció que n'ha fet l'home. També mostrarà l'aprofitament que s'ha fet del riu al llarg del temps. Per poder realitzar aquesta exposició fou necessària la creació d'un càtalog que inclogués els aspectes del riu, històrics, geogràfics i de medi ambient. Els autors del llibre són Josep Mª Oliveras, que s'ha encarregat de la part gràfica del llibre, Xavier Sunyer, que ha treballat els temes de medi ambient, com són geologia, biologia, i la contaminació; i en Joan Boadas, que ha tractat l'aprofitament del riu en la seva història. El disseny de l'exposició és de Pozo & Viñeta. A la sala principal hi haurà 8 plafons que contindran fotografies i breus explicacions tretes del llibre.

Alicia Vila i Torrent
Eva Escuin i Dilmé

FIAT Uno Turbo

INJECCIÓ ELECTRÒNICA

Potència: 105 CV. a Velocitat màxima 200 Km/h.
Acceleració: 0 a 100 Km/h en 8'3 segons

VITSA

Concessionari Oficial per a Girona i Província

FIAT

Avgda. Sant Narcís, 28 - Telèfon 24 12 12 - 17005 GIRONA

Servei Oficial: **GARATGE INTERNACIONAL**

Ctra. Girona Anglès • Telèfon 23 15 61 SALT

RIALLES

Després d'unes petites vacances, reprenem la nostra tasca com a moviment.

El nostre poble és un poble antic, que té força anys i, per tant, hi ha alguna que altra petita història d'aquelles que explicaven les àvies i avis als llandars de les portes.

Tot indagant pels vells carrers de la nostra vila, ens han explicat que fa uns quants anys, en el carrer Llarg hi vivien les Oliveda. Eren tres dones que vestien d'una manera molt estranya. Normalment portaven faldilles llargues i un mocador al cap, cosa no habitual en aquells temps; es dedicaven al conreu del camp i havien arribat a assolir una bona posició social. Però la vida els jugà una mala passada i quedaren en una posició menys estable. No es feien amb ningú, sempre estaven soles. Es comportaven de manera estranya, probablement pel fet que no es relacionaven amb la gent. Quan les ajudaven o parlaven amb elles deien bogeries, i havies d'anar amb compte que no t'agafessin mania, ja que els la tenien jurada i al veure'ls es santificaven pensant que, del contrari, els portaria mala sort. Sovint anaven a missa i a l'arribar feien creus a terra; alguna vegada s'havien enfadat amb el capellà i l'havien acusat de bruixot. Més d'una vegada havien sortit els veïns de les cases, creient que en algun lloc es calava foc, però en sortir al carrer comprovaven que les Oliveda cremaven llor dins de casa seva. Tots aquests comportaments provocaven que la gent

les anomenés bruixes i que els infants al passar per davant de la seva casa corressin espavorits per la por. Si veieu dones amb aquestes característiques, podeu acostar-vos-hi i preguntar-les si són les Oliveda, si ho són demaneu-ho a algun dels membres de Rialles. Gràcies.

Espectacles

El dia 4 d'octubre a Can Panxut, el grup «Titelles Baliga-Balaga» ens va oferir un espectacle de caire ecològic que consta de dues parts. En la primera hi ha un recull de contes populars, i en la segona hi té lloc la història de «L'esquirol i la noguera».

El dia 18 del mateix mes, a Can Panxut, vam poder veure la pel·lícula «Tomas and senior».

EVA ESCUIN
M. MERCÈ SÀNCHEZ

SPORT GARATGE, S.A

JOSEP CASALS

Reparacions
Engrassament
Neteja

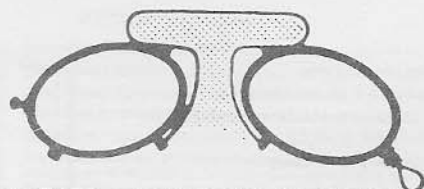
Passeig Marquès de Camps, 5
Tel. 23 33 11 - SALT

Subministres Catalunya, s.l.

VOLVO

Camions i Autobusos

Passeig Marquès de Camps, 3 - Tel. 23 33 11 - 23 78 83
SALT

OPTICA TARRÚS, S.A

Jaume Tarrús i Galter

Llicenciat en Ciències Físiques

Òptic Diplomats

Sta. Clara, 54
Dr. Ferran, 1
Francesc Civil, 1

Tel. 21 37 50
Tel. 23 06 61
Tel. 21 78 01

GIRONA
SALT
GIRONA

Descompte del 10% per a jubilats socis del «Casal de Jubilats»

El Ter

Acaba de sortir el número 12 de la col·lecció «Quaderns de la Revista de Girona», que aquesta vegada és dedicada al riu TER.

Els seus autors són Joan Boadas i Raset, arxiver de l'Ajuntament de Salt, Josep M.ª Oliveras i Puig, fotògraf i veí de Salt, i Xavier Sunyer i Bover, biòleg també nascut al nostre poble.

A la secció de «La Gallineta» es dedica un ampli comentari d'aquest llibre que ens toca tan de prop.

LA FARGA vol felicitar els seus autors per la divulgació que per a tothom representa l'obra.

J. Boadas / J.M. Oliveras / X. Sunyer

EL TER

QUADERNS
de la
REVISTA
de
GIRONA

Fàbrica de miralls
Col·locació i instal·lació
Especialitat en vidrieres artístiques
Finestres de Celosia
Mampares per a bany

SOLAR S.A.

DISTRIBUIDOR

VENTILADOR
VENTILADOR
VENTILADOR

C/. Joan Maragall, s/n (Zona Esportiva)
Tel. 23 58 11 SALT

RELOTGERIA • JOIERIA
PLAQUES I TROFEUS

Comas

C/. Major, 83
Tel. 23 47 70

SALT (Girona)

DIADA DEL CASAL 1987

El dia 27 de Setembre, va celebrar-se la XIII.^a Diada del Casal, que en forma breu il.lustrem amb fotografies, corresponents al Dinar de Germanor, que va tenir lloc al Restaurant de l'Aeroport, com a cloenda a tota una setmana d'activitats diverses, tal com es relacionen en el programa que reproduïm.

L'Alcalde va acompanyar-nos, com cada any, en la Diada del Casal. Va dirigir un breu parlament a l'hora dels postres, donant les gràcies a tots per mantenir viva aquesta festa.

Per part del Club Petanca Salt i del Casal, també es va lliurar una placa d'agraïment per la seva constant dedicació en el manteniment de les instal.lacions al Sr. Antonio Boo Barreriro.

A l'hora dels postres, la sorpresa general la va donar el nostre amic en Josep Cebrian, que convallescint d'un accident, va voler acompanyar-nos, encara que no més fos una estona.

El Sr. Josep Fita en representació de Manufactures Gassol, va fer entrega dels premis del Concurs Provincial de Petanca per a Jubilats, en la fotografia entregant el premi a la tripleta guanyadora.

(Fotografies: El Cisne)

L'Àvia del Casal, va ser la Sra. Dolors Gelibert Romanya, nascuda el 11-7-1904 i l'Àvi del Casal el Sr. Josep Bellera Codina, nat el 19-2-1902, ambdós varen ser obsequiats amb un rellotge gravat amb aquest motiu.

Per la seva extraordinària i constant col.laboració amb el Casal, es va lliurar una placa d'agraïment al Sr. Manel Ros i Vila.

SETMANA DEL JUBILAT A SALT

DEL 21 AL 27 DE SETEMBRE DE 1987

PROGRAMA D'ACTES

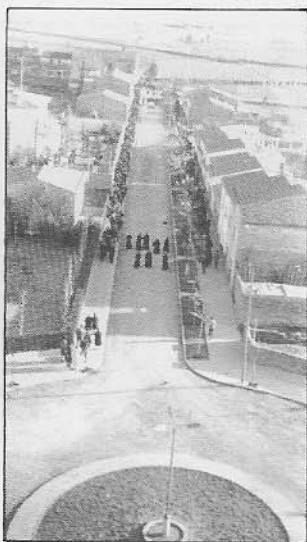
- Dies 21 al 25: CAMPIONAT SOCIAL DE PETANCA**, cada matí a partir de les 10 h.
- Dies 21 al 25: CAMPIONAT DE BOTIFARRA**, cada dia a partir de les 4 de la tarda.
- Dies 21 al 25: CAMPIONAT DE BRISCA**, cada dia a partir de les 4 de la tarda.
- Dia 25:** **CANTADA D'HAVANERES**, patrocinada per la Comissió de Festes de Salt, a les 10 del vespre, amb el Grup "TERRA ENDINS".
A la mitja part es farà el lliurament de premis del Concurs de Treballs Manuats de Festa Major, i dels Concursos de Botifarra, Brisca i de Petanca, celebrats durant la setmana.
- Dia 26:** **BALL QUINZENAL**, als locals del Casal, a partir de les 4,30 de la tarda.
- Dia 27:** **XIII^a DIADA DEL JUBILAT A SALT**
A les 8 h.: **CONCURS PROVINCIAL DE PETANCA PER A JUBILATS**, amb la participació de jugadors de les Comarques Gironines, disputant-se valuosos trofeus cedits per **MANUFACTURES A GASSOL S.A.**
A les 12 h.: **MISSA**, a l'Església de Sant Cugat.
A les 13 h.: Sortida amb autocar de la Pl. de l'Església a cap a l'Aeroport.
A les 14 h.: **DINAR DE GERMANOR**, amb el següent MENÚ:
Entremes vanat / Lluç, Rosada i Calamar a la Romana
Pollastre a l'ast amb guarnició / Pinyà i Gelat
Vin / Aigües Minerals / Xampany / Cate i Licor
 Acabat el Dinar, homenatge als "AVIS 1987" i lliurament dels premis del Concurs Provincial de Petanca.
 Hi haurà una tombola sorpresa, amb regals cedits per diferents comerciants de la Vila, per sortejar entre els assistents.
 El Ball de Fide Festa estarà amenitzat pel Conjunt "FOX-TROT", hi haurà Ball de Ram.
A les 20 h.: Retorn cap a Salt amb els autocars.

A PROPÒSIT DE LA JOVE «ASSOCIACIÓ DEL BARRI VELL»

Vaig néixer a Salt. Al carrer Hernán Cortés, 47 (ara carrer Llarg) a Can Nic. De fet és el carrer més llarg del barri antic de Salt, després de la carretera. Vint anys vivint a la mateixa casa. Per aquest carrer hi passaven tots els enterraments, les diverses processons religioses i les nenes que anaven a les dominiques, entre altres. També tota la gent que anava els diumenges a missa. Des de casa, controlava pràcticament tota la vida quotidiana d'aquesta part veïa de Salt. En aquest carrer vaig tenir els primers amics i amors. Els jocs eren de carrer i encara no estava «enquitranat». El meu món es desenvolupava entre l'actual carrer Llarg, la baixada, les serres, a cals mestres, el Pedró i, és clar, les hortes i el rec.

Mai vaig tenir consciència que vivia al «Barri vell», Sí que observava que el meu poble creixia i allà on hi havia hortes i camps, ara s'hi feien edificacions. Els saltencs, o treballaven al camp o a les fàbriques, a part dels petits comerciants i els que ho feien a Girona.

A través dels diversos comunicats a la premsa (sobretot cartes per fer rèpli-

Processó vista des del campanar. Missió a Salt 1961

ques) he sabut que s'ha format una «Associació de Veïns del Barri Vell». També m'adono d'una cosa: Salt té un barri antic, històric, té un «Barri Vell».

Sóc un defensor de Salt i les seves tradicions. Però també, sóc conscient de les limitacions del meu poble. I és que Salt, no és un poble amb grans edificis històrics i bonics. Ni la seva església ni el seu rellotge, passaran mai a un catàleg o llibre «d'edificis amb interès».

Per tot això em sorpren tota aquesta polèmica

(sobretot escrita) sobre el rellotge nou i si l'ajuntament fa la guerra o l'amor al barri vell.

Precisament Salt és un poble on el seu treball s'ha donat a conèixer per la feina feta i no per les seves discussions. Només cal recordar els temps «bons» del Patronat Parroquial i que ara sembla que es torna a recuperar en forma de Casal Saltenc, i el Teatre de la Pastera, les seves majestoses i sonades Festes Majors, els grups de Teatre (El Talleret, actualment) els Festivals de música («El grill», «De Salt a la Fama» i l'actual que organitza el Casal de Jubilats), el treball de l'Associació de Veïns durant l'època en què Salt era Girona, aquesta mateixa revista «La Farga», és un exemple de continuïtat quant a premsa comarcal, Salt Sardanista, El Casal de Jubilats, l'Escoltisme... Aquests grups o entitats han estat coneguts per la feina feta i no per la polèmica que han dut (que per cert, sempre ha estat mínima o no n'hi ha hagut.

Sincerament i amb la mateixa humilitat, crec que hi ha molta feina a fer i altres mètodes per a donar-se a conèixer.

Si m'ho permeteu, aquí llanço unes quantes propostes: 1) recuperar el Teatre a l'estiu a la Plaça de l'Església; 2) En col.laboració amb Salt Sardanista, organitzar una ballada de sardanes cada setmana o quinze dies; 3) A l'estiu fer cinema al carrer, tant amb super-8 com 16 mm.; 4) Organitzar concursos de botifarra, escacs, parxís... a la plaça de «Les Llúdrigues»; 5) Recuperar a l'estiu, el parlar la fresca, sopar-hi i fer tertúlia al carrer; 6) Investigar i recuperar els «motius» de les cases i si de cas posar-hi una placa, per deixar-ne constància; 7) Enramar els carrers amb flors a les voravies; 8) Recuperar una bona tradició com era «alfombrar» els carrers per Corpus; 9) Posar megafonia i música als diversos carrers; 10) Organitzar un «Quo Vadis» a peu, amb el nom de «Recuperem el Barri vell»; 11) Per Nadal, organitzar un concurs de pessebres; 12) Organitzar festivals de música a les nits d'estiu... i paro.

Creo que treballant i fent coses, és quan després un pot exigir. No donem una imatge plorana, deixem-nos de «collonades», que no és l'estil de Salt.

G.T. RIBAS

A LA SEVA SALUT LI CAL UN BON SERVEI

La nostra pòlissa d'assistència sanitària dona una àmplia cobertura de serveis, dels quals destaquem:

- Lliure elecció d'especialistes dintre el nostre ampli quadre de metges.
- Mitjans de diagnòstic com anàlisis, radiografies, ecografies, electroencefalogrames, endoscòpies, etc..
- SCANNER
- Habitació individual amb bany en els internaments per:
 - Intervencions quirúrgiques.
 - Accidents
 - Parts.
 - Tractament mèdic (casos no quirúrgics)
- Llit per a acompanyant a càrrec de la Companyia
- Medicaments utilitzats durant l'internament
- Parts en clínica assistits per tocòleg.

- Assistència a TOT ESPANYA (capitals de província) en cas d'urgència per desplaçament temporal, (viatges, vacances, etc...)

PER A MÉS INFORMACIÓ, estem a la seva disposició a:
LA CATALÒNIA ASSEGUADORA, S.A.

Joan Maragall, 22 - Tel. 20 33 31 GIRONA
Antoni Llopis, 10 - Tel. 26 63 40 OLOT
Llers, s/n - Ed. Jubar FIGUERES
C/. Sta. Pau, 12 - Tel. 50 40 92 FIGUERES

L'ACUDIT FOLL

LA VIDA AMB HUMOR

Passejant pels jardins de Salt

Aquest estiu passat, he tingut la sort de poder visitar Irlanda. me n'he endut la imatge del verd imponent, complidor, que entra pels ulls.

Fa dies que no m'he passejat per Salt. I espero que la imatge actual sigui més falaguera que la que es va endur un meu amic, ara fa uns anys, a qui vaig acompanyar, un un volt per la geografia saltenca,

Era l'estiu; un estiu sec, eixarreit. Les cigales cantaven a les garrigues del final del carrer del Dr. Ferran. Els gossos del carrer Llarg -diuen que abans n'hi havia molts- jeien, allargassats, a les minses ombres de la part del davant de les cases. Les matrones del barri anite suaven la cansalada virada, tpt ventatn-se amb el davantal, greixós de setmanes de mandra.

El meu amic en va tenir prou amb la plaça dels Peixos, la plaça de les Llúdrigues, i la plaça del Sol. (Si, home; la plaça del davant de can Tarrés. O de les Bernades. O dels sospirs convergents. Ep! Els sospirs convergents dels veïns dels carrers angel Guimerà i torras i Bages, que sospiren per espais verds. No m'hi vegeu, aquí, intencions polítiques que no tinc. Perquè, després, passa el que passa, i es carrega els neulers aquell que anava de bona fe).

El que anava dient. el meu amic va aguantar el temps que va poder, frenant per la meva militància però saltenca, i per aquell entusiasme ciutadà que ens posa un bena als ulls. Però, al final, no va poder més. Em va dir: «noi, pleguem! Que ja se m'estan fontent els botons de la camisa».

Em vaig adonar del meu error, i el vaig dur a can Panxut, a fer la cervesa. M'ho va agrair. I penso que la imatge saltenca que es va endur, va quedar un xic amorosida per la cervesa de can Panxut.

Per cert: fa poc que aquest amic meu em va preguntar pel bar de can Panxut. Li vaig d'haver de dir que havia tancat per vacances. Jo sabia que passava alguna cosa, però, és que als forasters se'ls ha de tenir contents i enganyats.

Ara m'adono que no he parlat gaire dels espais verds de salt; que era l'objectiu d'aquest paper, com diria el senyor Pla.

Però és que no sé què dir. Que les imatges, presents i futures, diguin el que jo no sé dir. Amén.

BURXETA

REMOTO
CENTRO RECAMBIOS MOTO

Ramon y Cajal, 4 - Tel.24 00 61 SALT

VENDA RECANVIS
TALLER REPARACIÓ

Importador per a Espanya

domino
COMANDI MOTO

SURFLEX
PER PRESS
DE FERRAMENTA

CHIARAVALLI
LA CORONA DEL CAMPION

ariete

GAMA

IRIS

ACEBOL

polini

BUZZETTI

BURCH constructors, s.a. Salt

CASES
AMPLIACIONS
REHABILITACIÓ

C/. Processó, 57 - Tels. 23 86 02 - 23 43 59
17190 SALT